

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

TRENDS AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF TOURISM IN UKRAINE AT THE MODERN STAGE

У статті досліджено проблеми досягнення сталого розвитку туристичної сфери в Україні. Проведений аналіз показників конкурентоспроможності українського туризму відповідно до опублікованого рейтингу країн світу за Індексом конкурентоспроможності у сфері подорожей та туризму 2017 року. Здійснено порівняння за аналізованими показниками з провідними країнами у розвитку туризму. Виділено основні перешкоди для ефективного розвитку туризму в Україні: чинники політичного, управлінського, економічного, екологічного, соціального та культурного характеру. Сьогодні для розвитку цієї галузі необхідно покращити державне регулювання цієї сфери, раціонально використовувати туристично-рекреаційний потенціал регіонів, активізувати та удосконалити маркетингове та рекламно-інформаційне забезпечення на регіональному, державному та міжнародному рівнях. Україна має значний туристичний потенціал і всі передумови для розвитку внутрішнього, візного та визного туризму.

Ключові слова: туристична сфера, індустрія туризму, конкурентоспроможність туристичного ринку, Всесвітня туристична організація, Всесвітня рада з подорожей і туризму, Індекс конкурентоспроможності у сфері подорожей та туризму, світовий ринок туризму.

В статті досліджено проблеми досягнення сталого розвитку туристичної сфери в Україні.

Проведен аналіз показателів конкурентоспроможності українського туризму згідно опублікованому рейтингу країн світу за Індексом конкурентоспроможності в сфері туризму 2017 року. Здійснено порівняння за аналізованими показниками з провідними країнами у розвитку туризму. Виділено основні перешкоди для ефективного розвитку туризму в Україні: фактори політичного, управлінського, економічного, екологічного, соціального та культурного характеру. Сьогодні для розвитку цієї галузі необхідно покращити державне регулювання цієї сфери, раціонально використовувати туристично-рекреаційний потенціал регіонів, активізувати та удосконалити маркетингове та рекламно-інформаційне забезпечення на регіональному, державному та міжнародному рівнях. Україна має значний туристичний потенціал і всі передумови для розвитку внутрішнього, візного та визного туризму.

Ключевые слова: туристическая сфера, индустрия туризма, конкурентоспособность туристического рынка, Всемирная туристическая организация, Всемирный совет по путешествиям и туризму, Индекс конкурентоспособности в сфере путешествий и туризма, мировой рынок туризма.

УДК 379.85:338.48(477)

Данчевська І.Р.

к.е.н., асистент,
асистент кафедри історії України,
економічної теорії та туризму
Львівський національний університет
ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. Гжицького

The article examines the problems of achieving sustainable development of tourism in Ukraine. The analysis of indicators of competitiveness of Ukrainian tourism according to the published rating of countries according to the 2017 Tourism and Competitiveness Index is conducted. Assessed by the indicators analyzed with leading countries in tourism development. The main obstacles for the effective development of tourism in Ukraine are identified: factors of political, managerial, economic, ecological, social and cultural character. Today, for the development of this industry, it is necessary to improve the state regulation of this sphere, rationally use the tourist and recreational potential of the regions, activate and improve marketing and advertising and informational support at the regional, state and international levels. An important aspect of sustainable tourism development is the analysis of competitiveness indicators and the ability to identify and assess the barriers in this industry. The objectives of this article are to assess obstacles, identify innovative directions and perspectives of sustainable development of tourism in Ukraine. The article considers the competitiveness of tourism in Ukraine. Analyzing this sphere, the state and problems of development were highlighted, and the search for ways to solve them was proposed. Development of tourism industry is restrained by various problems, the decisions of which require state regulation and support of executive bodies. Ukraine has a significant tourist potential and has all the prerequisites for the development of domestic, inbound and outbound tourism. Entrance tourism contributes significantly to the development of the economy. In many countries, it occupies a significant part of the national GDP, and Ukraine may well achieve such indicators. Development of tourism industry is restrained by various problems, the decisions of which require state regulation and support of executive bodies. Consequently, the sustainable development of the tourism industry in Ukraine constrains the problems that require attention and the search for solutions to them.

Key words: tourism industry, tourism industry, tourism market competitiveness, World Tourism Organization, World Travel and Tourism Council, Competitiveness Index for travel and tourism, world tourism market.

Постановка проблеми. Важливим аспектом сталого розвитку сфери туризму є проведення аналізу показників конкурентоспроможності та можливість визначити й оцінити перешкоди в цій індустрії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем досягнення ефективності туристичної діяльності, оцінки туристичних ресурсів та розвитку міжнародної туристичної діяльності присвячено значну кількість наукових праць. Різні аспекти цієї проблематики розглядали у своїх роботах вітчизняні і зарубіжні вчені, такі як

І. Зоріна, В. Кифяк, О. Любіцева, М. Мальська, Г. Скляр, В. Федорченко та інші, проте ці питання потребують подальшого вивчення та аналізу.

Постановка завдання. Метою цього дослідження є оцінка перешкод, визначення інноваційних напрямів та перспектив сталого розвитку туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом кількість іноземних туристів в Україні зросла на 8%. Наприклад, за даними адміністрації Держприкордонслужби, за перше півріччя 2017 року до України вїхало 6,3 млн. туристів, тоді

як за аналогічний період минулого року – всього 5,8 млн. В'їзний туризм значно сприяє розвитку економіки. У багатьох країнах він займає вагомую частину національного ВВП, і Україна цілком може досягти таких показників.

Україна володіє значним туристичним потенціалом і має всі передумови для розвитку внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму, а саме: унікальні природні ресурси, сприятливий клімат, неповторний комплекс історико-культурних та архітектурних пам'яток, об'єктів рекреаційного призначення. Більш того, сьогодні практично у всіх областях, навіть там, де немає гір і моря, почали з'являтися туристичні продукти. Так, наприклад, Кривий Ріг зараз почав активно просувати промисловий туризм – походи до шахт, на каньйони тощо.

Всесвітнім економічним форумом, дослідження якого публікуються раз на два роки та проводяться за тісної співпраці із цілою низкою провідних міжнародних організацій (Всесвітньою туристичною організацією (UNWTO), Всесвітньою Радою з подорожей і туризму (WTTC), Міжнародною асоціацією повітряного транспорту (IATA), Міжнародним союзом охорони природи (IUCN) тощо), опубліковано рейтинг країн світу за Індексом конкурентоспроможності у сфері подорожей та туризму 2017 року (The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017).

Індекс конкурентоспроможності країн у сфері подорожей та туризму формується на підставі низки показників, які згруповано у 14 складників і об'єднано у 4 субіндекси, що характеризують сприятливість середовища в країні для розвитку туризму, державну політику, інфраструктуру та наявні природні, культурні ресурси [1, с. 261].

У 2017 році рейтинг охопив 136 країн світу. Перше місце у рейтингу посіла Іспанія. До лідируючої десятки також увійшли Франція, Німеччина, Японія, Великобританія, США, Австралія, Італія, Канада та Швейцарія [5].

Варто зазначити, що за оцінками експертів Всесвітньої туристичної організації, світовий ринок туризму багато років поспіль зростає та про-

довжує демонструвати стійкість, незважаючи на складнощі, які передусім пов'язані із забезпеченням безпеки.

Проте Україна, маючи всі передумови для належного розвитку економіки за рахунок туризму, все ще поступається у його розвитку багатьом країнам світу.

Україна за Індексом конкурентоспроможності у сфері подорожей та туризму 2017 року отримала оцінку в 3,5 бала з семи можливих і опинилася на 88 місці. У попередньому рейтингу 2015 року дослідження України за цим Індексом не проводилося. Водночас, порівнюючи з доступною оцінкою за 2013 рік, коли ми посідали 76 сходинку зі 140 країн світу, нами втрачено 12 позицій [5].

Внесок туристичної індустрії України експертами оцінюється у 1,3 млн. дол. США, або 1,4% ВВП, в українській сфері туризму зайнято 214,4 тис. осіб, або 1,2% від загального числа зайнятих [5].

Для порівняння, у Польщі туристична сфера оцінена у майже 8 млн. дол. США, або 1,7% ВВП, зайнятість – 275, 4 тис. осіб, або 1,7%; у Туреччині – 35,9 млн. дол. США, або 5% ВВП, зайнятість – майже 600 тис. осіб, або 2,3% від зайнятого населення [5].

Як показує аналіз даних дослідження, в нашій країні бізнес-середовище не сприяє розвитку сфери туризму, про що свідчить 124 місце за цим складником. Негативний вплив має рівень безпеки в країні – 127 місце.

На жаль, безпосередньо сфера туризму в Україні теж не розглядається як пріоритетна, зокрема, за показником «пріоритетність розвитку сфери туризму для уряду країни» експерти нам відвели 122 сходинку.

Конкурентними перевагами у цьому рейтингу, як і в багатьох інших, є оцінка людських ресурсів та ринку праці (41 сходинка) та охорона здоров'я і гігієна – 8 місце.

Безперечно, в кожному з 14 укрупнених складників Індексу є показники, за якими ми маємо вищі або нижчі оцінки. Водночас підсумковий резуль-

Таблиця 1

Зміна позицій України та деяких країн світу за індексом конкурентоспроможності у сфері подорожей та туризму

Рік дослідження та кількість країн у рейтингу	Країни		
	Україна	Єгипет	Грузія
2007 (124)	78	58	66
2008 (130)	77	66	72
2009 (133)	77	64	73
2011 (139)	85	75	73
2013 (140)	76	85	66
2015 (141)	x	83	71
2017 (136)	88	74	70

Джерело: складено на основі [3, 4, 5]

тат дослідження засвідчив, що передумови для належного розвитку туризму достатньою мірою в Україні не використовуються.

Отже, сталий розвиток туристичної сфери в Україні стримують проблеми, які потребують уваги та пошуку шляхів їх вирішення. Зокрема, основні з них:

- забезпечення безпеки туристів (в основному через проведення АТО);
- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази;
- відсутність розгалуженої системи інформаційно-рекламного забезпечення діяльності галузі та туристичних представництв за кордоном;
- не досить кваліфікований персонал;
- невідповідність рівня якості послуг та засобів розміщення міжнародним стандартам;
- відсутність досить розвинутої інфраструктури, незадовільний стан доріг.

Україна має значний туристичний потенціал і всі передумови для розвитку внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму. Але він використовується не повністю. Проте аналіз динаміки туристичного ринку України свідчить про тенденції зростання числа туристів.

Розвиток туристичної галузі стримується різноманітними проблемами, вирішення яких потребує державного регулювання та підтримки виконавчих органів влади.

Висновки з проведеного дослідження.

Результати проведеного аналізу дають можливість дійти висновку, що туризм в Україні не має важливого соціального та економічного значення. Попри те, що він є джерелом надходжень до бюджету, створює нові робочі місця, розвиває всі галузі, пов'язані з виробництвом туристичних послуг, сприяє зростанню добробуту населення, відіграє важливу роль у розвитку мирних і дружніх відносин між народами, розширенні міжнаціональних контактів, він вимагає нових підходів для сталого розвитку.

Зокрема, для вирішення цих проблем необхідно законодавчим та виконавчим органам сприяти створенню організаційно-правових та економічних засад становлення туризму як високорентабельної галузі економіки, забезпечувати безпеку туристів, залучати інвестиції, упроваджувати передовий зарубіжний досвід, підвищувати конкурентоспроможність українського туристичного продукту,

поліпшувати інформаційне та рекламне забезпечення, усувати адміністративні бар'єри.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Нікіфоров Б.В. Оцінка конкурентоспроможності країн на світовому туристичному ринку. *Перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональні аспекти*: Матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. Ч. 1. С. 261–263.
2. Про туризм: Закон України, редакція від 04 листопада 2018 р. № 2581-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95> (дата звернення: 20.03.2019).
3. Travel & Tourism Competitiveness Report 2013. URL: www.weforum.org/docs/WEF_TTCReport_2013.pdf (дата звернення: 21.03.2019).
4. Travel & Tourism Competitiveness Report 2015. URL: www.weforum.org/docs/WEF_TTCReport_2015.pdf (дата звернення: 21.03.2019).
5. Travel & Tourism Competitiveness Report 2017. URL: www.weforum.org/docs/WEF_TTCReport_2017.pdf (дата звернення: 21.03.2019).
6. World Tourism Organization UNWTO. URL: <http://media.unwto.org/ru/press-release/2012-05-08/postupleniya-ot-mezhdunarodnogo-turizma-prevysili-1-trillion-dollarov-ssha> (дата звернення: 20.03.2019).

REFERENCES:

1. Nikiforov B.V. (2014) Ocinka konkurentospromozhnosti krayin na svitovomu tury`sty`chnomu ry`nku [An assessment of the competitiveness of countries in the world tourism market]. Prospects for the development of the tourism industry in Ukraine: regional aspects: Materials II. Allukr.nauk.-prakt. Internet conf. – Uman: VIZAVI, vol.1. pp. 261–263.
2. The Law of Ukraine on Tourism No 2581-VIII (2018, November 4). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95> (accessed 20 March 2019).
3. Travel & Tourism Competitiveness Report 2013. URL: www.weforum.org/docs/WEF_TTCReport_2013.pdf (accessed 21 March 2019).
4. Travel & Tourism Competitiveness Report 2015. URL: www.weforum.org/docs/WEF_TTCReport_2015.pdf (accessed 21 March 2019).
5. Travel & Tourism Competitiveness Report 2017. URL: www.weforum.org/docs/WEF_TTCReport_2017.pdf (accessed 21 March 2019).
6. World Tourism Organization UNWTO. URL: <http://media.unwto.org/en/press-release/2012-05-08/postupleniya-ot-mezhdunarodnogo-turizma-prevysili-1-trillion-dollarov-ssha> (accessed 20 March 2019).

Danchevska Iryna

Candidate of Economic Sciences, Assistant,
Assistant at Department of History of Ukraine, Economic Theory and Tourism
Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies

TRENDS AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF TOURISM IN UKRAINE AT THE MODERN STAGE

The purpose of the article. The objectives of this article are to assess obstacles, identify innovative directions and perspectives of sustainable development of tourism in Ukraine.

Methodology. A considerable number of scientific works are devoted to studying the problems of achieving the effectiveness of tourism activities, assessing tourism resources and developing international tourism activities. Different aspects of this problem were considered in their work by domestic and foreign scientists, but these issues need further study and analysis.

Results. Ukraine, according to the 2017 Tourism and Competitiveness Index, received a score of 3.5 out of seven possible and was 88th place. In the previous rating of 2015, Ukraine's research on this index was not conducted. At the same time, comparing to an affordable estimate for 2013, when we were 76 th place in 140 countries, we lost 12 positions.

The contribution of the tourism industry of Ukraine by experts is estimated at 1.3 million dollars. The United States or 1.4 % of GDP, the Ukrainian tourism sector employs 214.4 thousand people or 1.2 % of the total number of employed.

As the analysis of research data shows, in our country the business environment does not contribute to the development of tourism, as evidenced 124th place by this component. The level of security in the country is negatively influenced by the 127th place.

Unfortunately, the sphere of tourism in Ukraine is not considered as a priority either, in particular, according to the indicator «priority of development of tourism for the government of the country», the experts gave us 122th place.

Practical implications. The results of the analysis make it possible to conclude that tourism in Ukraine at an adequate level does not play an important social and economic significance. Despite the fact that it is a source of budget revenues, it creates new jobs, develops all sectors related to the production of tourism services, promotes welfare of the population, plays an important role in the development of peaceful and friendly relations between peoples, and the expansion of interethnic contacts, but it requires new approaches for sustainable development.

In particular, in order to solve these problems, it is necessary for legislative and executive bodies to create the organizational and legal and economic principles for the establishment of tourism as a highly profitable branch of the economy, to ensure the safety of tourists, to attract investments, to introduce advanced foreign experience, to increase the competitiveness of the Ukrainian tourist product, to improve information and advertising equipment, remove administrative barriers.

Value/originality. The article considers the competitiveness of tourism in Ukraine. Analyzing this sphere, the state and problems of development were highlighted, and the search for ways to solve them was proposed. Development of tourism industry is restrained by various problems, the decisions of which require state regulation and support of executive bodies.